HERKESE 'UYAN' 'DEVRİM', DAĞLIK KARABAĞ SORUNU ÇÖZÜMSÜZ OLARAK KALMAKTADIR.

Nigar SHİRALİZADE

Ermenistanda iktidarın barışçıl değişimiyle sonuçlanan sözde Kadife Devrimi Ermenistanın geleceğine dair içte ve dışta umut uyandırdı. Devrim liderinin, yolsuzlukla mücadele ve on yıllardır Ermeni toplumunu içten çürüten oligarşik sistemin yok edilmesine dair vaatleri halk desteğini kazandı. Kötü yönetim ve Karabağ klanının sömürülmesinden muzdarip halk Ermeni siyasi sahnesinde daha demokratik, liberal, Batı eğilimli ve Rus karşıtı duruşu ile bilinen yeni aktöre destek verdi.

Kadife devriminin ilk evrelerinde, AVİMde yayınlanan makaleler, Paşinyan hükümeti tarafından Ermenistanın uluslararası ilişkileri ile ilgili verilmesi beklenen bazı muhtemel tepkilere değinmişti[1]. Bu makaleler, Ermenistandaki retorik değişiminin dış politikayı etkilemediği sürece sadece siyasal söylemle yetinerek etkili bir dönüşüm anlamına gelmediğini ileri sürmüştü.

Ülkenin iç politikasındaki gerçek bir değişimin dış ilişkilere yansıması gerektiği düşünülürse, bu makale yeni Ermeni hükümetinin Dağlık Karabağ anlaşmazlığına olan yaklaşımını değerlendirerek Ermenistan'da beklenen potansiyel dönüşümün boyutunu bulmayı amaçlamaktadır.

Yeni hükümetin dış politikası nasıl ilerleyecek?

Yeni hükümetin dış politikası nasıl ilerleyecek? sorusu Ermenistanda hükümet değişiminden sonra uluslararası toplum tarafından sorulan en önemli soruydu. Rusya'yı ekonomik bağımlılık konusunda radikal eleştirisiyle tanınan Elk bloğu, bu içine kapanık ülkenin pazarlık gücünün eksikliğini ana sorun olarak görüyordu. Paşinyan'ın Rus destekli Sarkissian rejimine karşı ayaklanmalardaki itirazları nedeniyle geçmişte gözaltına alınan bir gazeteci olması popülerliğini daha da arttırdı. Paşinyan, ülkeyi uluslararası izolasyona götüren Rusya bağımlılığının bir sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal memnuniyetsizliğe dair görüşlerini protestolarda korkusuzca dile getirdi. Paşinyanın dillendirdiği bu konular yıllardır devam eden Ermeni saldırganlığı sonucu ortaya çıkan bölgesel işbirliğinin önündeki engellerin jeopolitik değişim sonrası ortadan kalkacağına dair umutları da gündeme getirdi.

Buna rağmen, Ermenistandaki protestolar ciddiye alınmaya başlandığı andan itibaren Paşinyan, Rusya ile mevcut stratejik ortaklığın devam edeceğini ve Ermenistan'ın bir zamanlar bahsedildiği gibi Avrasya Ekonomik Birliği'nden ayrılmayacağını çeşitli

platformlarda yineledi. Diğer taraftansa Rusya, Gürcistan ve Ukrayna'daki Renkli Devrimlere gösterdiği aşırı tepkiyi Kadife Devriminde göstermedi ve onu destekledi.

Paşinyan hükümet başkanı olduğunda Rusya ile ilgili eski düşüncelerini gözden geçirdi ancak Dağlık Karabağ konusunda devrimden sonraki siyasi söylemin önceki hükumetlerden hiç de farklı olmadığını görüyoruz. Aksine, Paşinyan selefleri tarafından Dağlık Karabağ ile ilgili söylemlerde sıkça başvurulan diplomatik yumuşatma yöntemlerini kullanmaktan bile kaçınmaktadır.

Ermenistanın ülke içi problemlerini tetikleyen ve ekonomik geri kalmışlığını besleyen bölgesel izolasyonun başlıca kaynağı, çözülememiş Dağlık Karabağ sorunudur. Bu sebeptendir ki Ermenistan dış politikasının devrimden çok da etkilenmeyeceğinin nedenini daha iyi anlamak için Paşinyanın Karabağ ile ilgili görüşleri önemlidir. Diğer taraftan, şunu da belirtmek gerekiyor ki Ermenistanı izolasyondan çıkarabilecek yegâne yol olan Dağlık Karabağ sorununun çözümünü etkilemediği sürece Ermenistan'da gerçek devrimden bahsedilememektedir. Bu konulara açıklık getirmek için Paşinyan hükümetinin Dağlık Karabağ sorununda nasıl takıntılı davrandığını gözden geçirmemiz faydalı olacaktır.

Paşinyan, Dağlık Karabağ sorununda nasıl davranıyor?

Dağlık Karabağ sorunu son otuz yıldır hem Azerbaycan hem de Ermenistan'ın gündemini meşgul eden en önemli konudur. Paşinyanın Dağlık Karabağ meselesi hakkındaki görüşlerini açıklamasıyla Ermenistan'daki hükümet değişikliğinin çatışmanın çözümüne olumlu yönde etkilemesi ile ilgili yeşeren umutlar yok oldu. Thomas de Waal'ın da vurguladığı gibi, Paşinyan, Karabağla ilgili açıklamalarında çözümlenmemiş çatışmaya bir çıkış yolu bulmakla ilgilenen bir politikacı ya da diplomattan ziyade, kalabalığın içinden biri gibi görünmektedir[2]. Beklenilenin aksine, Paşinyanın Dağlık Karabağdaki şimdiki tavrı önceki hükümetler kadar katıdır. Paşinyan kendinden önceki Karabağ gazisi liderlerle mukayesede Ermeni toplumunun gözünde zayıf bir lider olarak görünmekten kaçınmak için Karabağ sorunuyla ilgili konularda sesini yükseltmeye başlamıştır. Paşinyan böyle sert bir duruşla Karabağ ile doğrudan bağlantısı olmayan bir liderin bölgeye güvenlik sağlayamayacağına olan yaygın inançtan da kaçınmak istiyordu. Paşinyan'ın, ifade ve eylemlerini gözden geçirdiğimizde, ulusal güvenlik belgelerini ileri sürerek Dağlık Karabağ konusunda güçlü lider imajı oluşturmaya çalıştığı söylenebilir. Sonuç olarak, bu açıklamalar revize edilmiş hükümetin Karabağ sorunu üzerinde değişmeyen duruşunu göstermektedir.

Bu yazıda, Paşinyan'ın Dağlık Karabağ'a karşı tutumunun siyasi muhalefette olduğu dönemden beri hiç değişmediğini, hâlbuki Rusya'ya karşı tutumun iktidara gelindikten sonra yeniden oluşturulduğunun altı çizilmektedir. Paşinyan, Dağlık Karabağ konusunda karşı her zaman agresiftir ve 2016'daki radyo röportajında Azerbaycan'a verilecek toprak yok[3] açıklamasında bulunmuştur. Dağlık Karabağ'ı çevreleyen Azerbaycan'ın Ermeni işgali altındaki yedi bölgesinden bahsederken tuttuğumuz topraklar bir ülke olarak hayatta kalmamız için önemlidir[4] ifadelerini kullanmıştır.

Yeni Başbakan olarak atanmasının ertesi günü Paşinyan Dağlık Karabağ'ı ziyaret etti[5]. Bu ziyaret sırasında Paşinyan işgal altındaki bölgeyle ilgili yeni hükümetin konumunu

netleştiren üç konuya değinmiştir.

Paşinyan, öncelikle Dağlık Karabağ'ın ayrılıkçı rejiminin temsilcilerini müzakere masasına davet etmenin önemini vurguladı. Ermenistan hükümetinin Dağlık Karabağ Ermenilerinin çıkarlarını sunamayacağı için, yeni hükümet, Dağlık Karabağ'ın "güvenliğine" olan taahhütlerini sürdürmesine rağmen müzakerelerde sadece Ermenistan Cumhuriyeti'nin çıkarlarını temsil edebileceğini ileri sürmüştür. Ermenistanın yeni Başbakanı bu yaklaşımı çeşitli platformlarda tekrarlamıştır. 7 Haziran'da Paşinyan Parlamentoda benzer açıklamalarda bulundu:

> *Ermenistan'a gelmeden önce, Robert Koçaryan Karabağ'ın seçilmiş cumhurbaşkanı, Serzh Sargsyan ise Dağlık Karabağ Cumhuriyeti'nin kendi kendini savunma hareketinin düzenleyicilerinden biriydi. Bu nedenle Karabağ adına müzakere etme yetkisine sahip olabilirlerdi. Ama ben aynı şeyi yapamam. Karabağ adına müzakere etme hakkımın, çok istesem bile yasal, politik ve ahlaki zemini yoktur. Karabağ halkı, Ermenistandaki seçimlere katılmıyor, kendi hükümetlerine sahipler ve bu sebepten de müzakerelerde sadece kendi temsilcilerinin yasal ve meşru hakları vardır**[6]**.*

Paşinyan'ın 9 Mayıs'ta Dağlık Karabağ ziyaretinde vurguladığı ikinci konu, önceki hükümetlerin de sıkça başvurduğu Azerbaycan tarafına yönelik uyarılardı. Azerbaycan hükümetini militarist retorik kullandığı için kınayan Paşinyan, böyle durumlarda, herhangi bir diyaloğun bir uzlaşmayla sonuçlanamayacağının altını çizdi. Öte yandan, Paşinyanın oğlunu Dağlık Karabağda askerlik hizmetine göndermesiyse onun barışçıl ifadelerine gölge düşürmüştür[7].

Paşinyan'ın belirttiği son nokta, müzakere masasındaki en tartışmalı ve çözülmemiş meseleyle ilgilidir: Karabağ Ermenilerinin kendi kaderini tayin etme hakkı. O, karşılıklı tavizlerin ancak bu soruya açıklık getirildikten sonra tartışılabileceğini söylemiştir. Nitekim Azerbaycan tarafı, 25 yılı aşkın bir süredir işgalci Ermenistan ile müzakereleri devam ettirmenin Azerbaycan'ın en büyük tavizi olduğunu[8] belirterek bu konuyla ilgili net tavrını tekrar açıklamıştır.

Paşinyan, Dağlık Karabağ'la ilgili daha sert yaklaşımını bölgeyi Ermenistan'ın ayrılmaz bir parçası[9] olarak nitelendirdiğinde sergilemiştir. Ermenilerin uluslararası toplumu, Dağlık Karabağ'daki ayrılıkçı rejimin seçimlerinde Ermenistan'ın müdahalesi olmadığı konusunda yıllardır süren ikna çabaları, Paşinyanın bu açıklamalarıyla etkisini kaybetmiştir. Kadife Devrimi mitinglerinde Paşinyan'ın kullandığı retorik, Miacum gündeminde, Karabağ'da ayrılıkçı hareketi destekleyen ama bölgenin Ermenistana birleşmesini teşvik eden ve 1988 ile 1991 arasında yıkıcı sonuçları olan düşünceyi hatırlattı[10]. Sadece Miacum ideolojisinin yeniden canlandırılması değil, aynı zamanda neredeyse otuz yıldır Ermenistanın agresif niyetini örtbas etmek için kullandığı Dağlık Karabağın bağımsız devlet olmasıyla ilgili siyasi söylemi bile Paşinyan'ın bu açıklamalarında ortadan kaldırılmıştır. Öyle görünüyor ki, Ermenistan'ın yeni hükümeti Dağlık Karabağ'la ilgili konudaki duruşunda ısrarcı olmaya devam ederse, müzakerelerin geleceği ve ihtilafın barışçıl çözümüne dair kalan çok az umut bile yok olacaktır.

Çıkmaza sürüklenen devrim

Ermenistandaki protesto liderinin sokaklardaki umut dolu vaatlerinin, kısa süre içerisinde eski hükümetteki politikacılar tarafından yürütülen durgun politikalardan çok da farklı olmayan eylemlere dönüştüğü ortaya çıkmıştır. Kadife Devriminin sonuçlarını değerlendirmek için daha çok erken. Lakin devrimden sonraki Ermenistandaki ilk algılar Paşinyan hükümetinin uyandırdığı gerçekleştirilemeyen abartılı beklentilerdir.

Paşiyanın hükümete geldikten sonra Rusyaya yönelik retorik değişimleri Ermenistandaki Rus tesiri göze alındığında anlaşılabilir. Şöyle ki, Ermenistan toplumunun Rus zincirlerinden kurtulması mümkün görünmüyor, ancak Ermenistandaki yeni hükümet Dağlık Karabağ sorunu açısından daha uzlaşmacı olabilir. Toplum yeni hükümetin iç sorunların çözülmesi için vaatlerini gerçekleştirmekte başarısızlığını algıladığı anda desteğini geri çekebilir. Paşinyan hükümeti içerdeki başarının dış ilişkilerle doğrudan bağlantılı olduğunu en yakın zamanda anlamalıdır. Nitekim Ermenistanın mevcut izole durumundan kurtulmak için bir tek yolu var - o da Dağlık Karabağ sorununa yeni bir yaklaşımdır. Aksi takdirde devrimden sonra geçici yenilenmelerle ortaya çıkan göstermelik demokrasinin kırılgan konumu, sadece siyasi rakipler tarafından değil, aynı zamanda aldandığını düşünen toplum tarafından gelen baskılarla da yok edilebilir.

[1] Shiralizade, Nigar. "ERMENİSTAN'IN GELECEĞİ İLE İLGİLİ İHTİMALLER. KARABAĞ ÇETESİNİN SONU MU, YOKSA 'YENİ ŞİŞEDEKİ ESKİ ŞARAP' MI?" *Avrasya İncelemeleri Merkezi - AVİM*. May 08, 2018. http://avim.org.tr/tr/Analiz/ERMENISTAN-IN-GELECEGI-ILE-ILGILI-IHTIMALLER-KARABAG-CETESININ-SONU-MU-YOKSA-YENI-SISEDEKI-ESKI-SARAP-MI; Dilaver, Tutku. "PROTESTOLARLA BAŞLAYAN İKTİDAR PROTESTOLARLA SONA ERDİ." *Avrasya İncelemeleri Merkezi - AVİM*. May 08, 2018. http://avim.org.tr/tr/Analiz/PROTESTOLARLA-BASLAYAN-IKTIDAR-PROTESTOLARLA-SONA-ERDI.

[2] De Waal, Thomas. "Armenia's Revolution and the Karabakh Conflict." *Carnegie Europe.* May 22, 2018. http://carnegieeurope.eu/strategiceurope/76414

[3] Abrahamyan, Eduard. "Pashinyan Stiffens Armenia's Posture Toward Karabakh." *Jamestown*. May 10, 2018. https://jamestown.org/program/pashinyan-stiffens-armenias-posture-toward-karabakh/.

[4] *İbid*.

[5] Broers, Laurence. "After Armenia's Velvet Revolution, a New Look at the Karabakh Challenge." *Chatham House.* May 31, 2018. https://www.chathamhouse.org/expert/comment/after-armenia-s-velvet-revolution-new-look-karabakh-challenge.

[6] "Azerbaijani Foreign Ministry Responds to Armenian PM's Statement." *APA*. June 07, 2018. http://en.apa.az/nagorno_karabakh/azerbaijani-foreign-ministry-responds-to-armenian-pm-s-statement.html.

[7] Jardin, Bradley. "Armenian Leader Pashinyan's Son Volunteers to Serve in Karabakh." *Eurasianet*. May 29, 2018. https://eurasianet.org/s/armenian-leader-pashinyans-son-volunteers-to-serve-in-karabakh.

[8] "Azerbaijani Foreign Ministry Responds to Armenian PM's Statement." *APA*. June 07, 2018. http://en.apa.az/nagorno_karabakh/azerbaijani-foreign-ministry-responds-to-armenian-pm-s-statement.html.

[9] De Waal, Thomas. "Armenia's Revolution and the Karabakh Conflict." *Carnegie Europe.* May 22, 2018. http://carnegieeurope.eu/strategiceurope/76414.

[10] Abrahamyan, Eduard. "Pashinyan Stiffens Armenia's Posture Toward Karabakh." *Jamestown*. May 10, 2018. https://jamestown.org/program/pashinyan-stiffens-armenias-posture-toward-karabakh/.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: SHİRALİZADE, Nigar. 2026. "HERKESE 'UYAN' 'DEVRİM', DAĞLIK KARABAĞ SORUNU ÇÖZÜMSÜZ OLARAK KALMAKTADIR.." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 50. Haziran 21. Erişim Kasım 20, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Yorum/HERKESE-UYAN-DEVRIM-DAGLIK-KARABAG-SORUNU-COZUMSUZ-OLARAK-KALMAKTADIR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır